

SALI GODŽINU / DŽENI VILSON

Kako postavljati pitanja

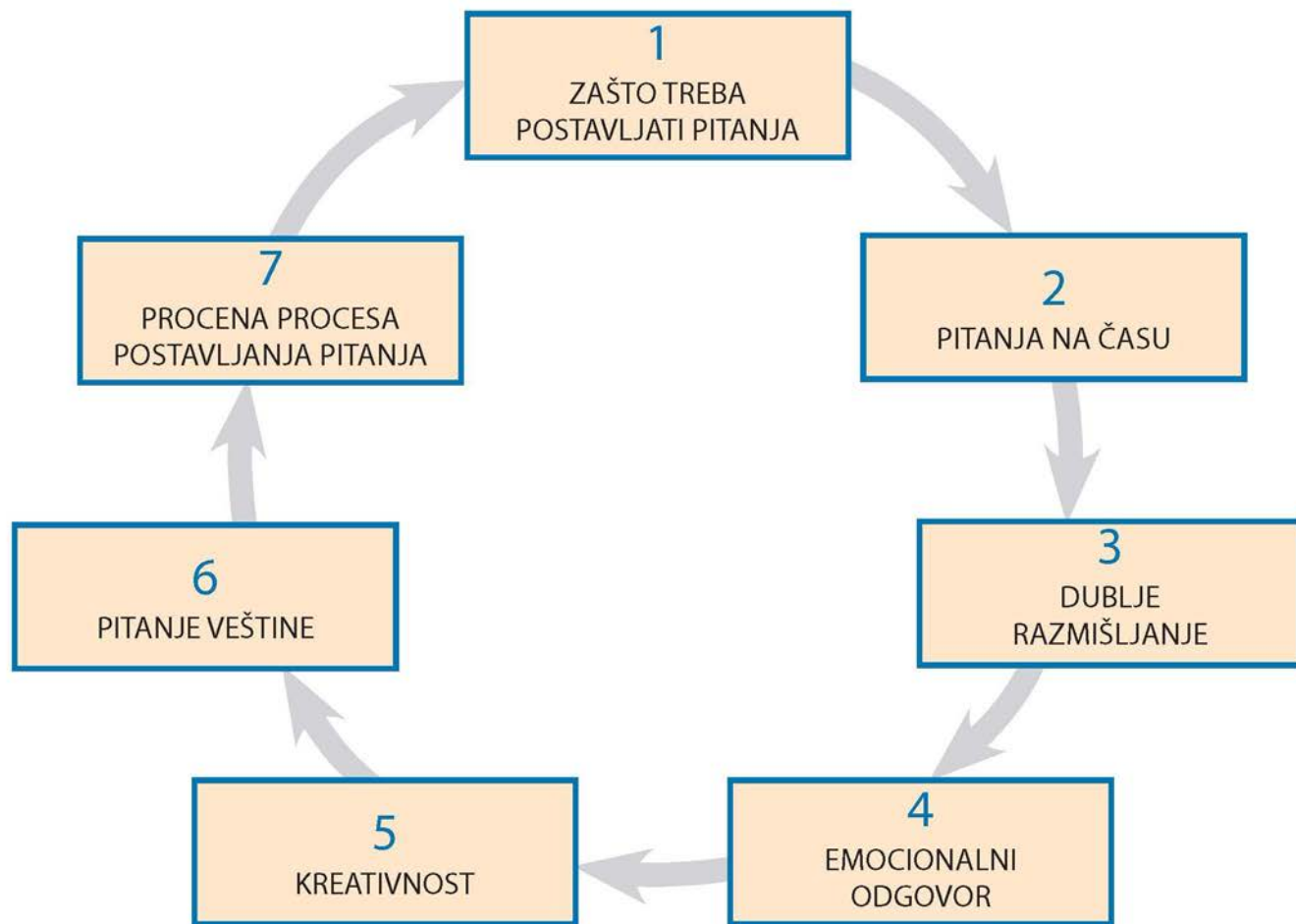
Kako da učenici bolje razumeju ono što vide, pročitaju, čuju ili urade

Kreativni centar

Za proces odlučivanja o tome šta je važno, zanimljivo, opravdano, autentično i šta zahteva dalje istraživanje potrebna je sposobnost postavljanja pitanja.

Čitajući ovu knjigu, i nastavnici i učenici mogu da saznaju sve što im je potrebno da bi kritički analizirali ono što vide, pročitaju, čuju i urade.

Sadržaj

1. Zašto treba postavljati pitanja

Kakva je svrha postavljanja pitanja 4

Uspešno postavljanje pitanja 5

2. Pitanja na času

Pitanja u zavisnosti od situacije 6

Podsticanje učenika da postavljaju pitanja

i odgovaraju na njih 7

Kako da počnete 8

Vrste pitanja 9

3. Dublje razmišljanje

Samoispitivanje i metakognicija 10

Različiti nivoi kognicije 11

4. Emocionalni odgovor

Afektivni domen 14

Preuzimanje rizika 15

5. Kreativnost

Kreativno mišljenje 18

Podsticanje divergentnog mišljenja 19

6. Pitanje veštine

Sticanje veštine postavljanja pitanja 22

7. Procena procesa postavljanja pitanja

Pitanja u vezi s postavljanjem pitanja 24

Procena i vođenje evidencije 25

KAKO POMOĆI UČENICIMA U POSTAVLJANJU PITANJA 26

OBRASCI

Obrazac za samoprocenu 27

Kontrolna lista za procenu učenika 28

INDEKS 29

Kakva je svrha postavljanja pitanja

Postavljanje pitanja ima ključnu ulogu u procesu učenja o tome kako se uči i kako da učenje postane sastavni deo života. U svetu savremene tehnologije, gde često postoji previše informacija, veoma je važno imati sposobnost kritičkog ispitivanja onoga što se vidi, pročita i čuje. Delotvorna pitanja doprinose sticanju informacija potrebnih za donošenje odluka.

Pitanja pomažu u razumevanju sveta koji nas okružuje, a veština postavljanja pitanja pruža mogućnost lakšeg učenja. Pitanja su ključna za rešavanje problema, pronalaženje rešenja i uvođenje promena. Što je još važnije, postavljanje pitanja pomaže učenicima da aktivno učestvuju u životu svoje neposredne okoline i demokratskom društvu u širem kontekstu.

Pitanja mogu da:

- podstaknu interesovanje ili radoznalost;
- usmere razmišljanje u određenom pravcu;
- pomognu u usredsređivanju na ono što je bitno;
- podstaknu na aktivno angažovanje u učenju;
- dovedu nešto u pitanje;
- pomognu u utvrđivanju naučenog gradiva;
- omoguće strukturirano učenje;
- služe za procenu;
- podstaknu na razmišljanje o učenju;
- doprinesu boljem razumevanju;
- oblikuju mišljenje;
- utiču na određenu vrstu mišljenja (na primer: kritičko, kreativno, refleksivno);
- pomognu u povezivanju;
- pokrenu nova pitanja;
- motivišu na istraživanje;
- omoguće otkrivanje propusta u učenju;
- pruže priliku za učenje kroz razgovor.

Uspešno postavljanje pitanja

Trebalo bi da pitanja uvek imaju svrhu i kontekst. Kada pitanje zainteresuje učenike i motiviše ih na to da postavljaju nova pitanja ili kada poljulja njihove ideje, ono može da ih navede da izađu iz okvira ustaljenog načina razmišljanja.

- Postavljajte pitanja koja su pretežno otvorenog tipa, ona koja podstiču na razmišljanje i nemaju za cilj donošenje konačnog suda o nečemu ili konačne ocene nečega.
- Planirajte nekoliko pitanja unapred. Pređite postepeno na teža pitanja kako bi učenici imali vremena da steknu sigurnost.
- Usredsredite se na nekoliko pažljivo smišljenih pitanja otvorenog tipa i nemojte brzo da prelazite na pitanja zatvorenog tipa.
- Pitanja iskažite što jasnije i što sažetije.
- Postavljajte pitanja jedno po jedno.
- Imajte u vidu to da je učenicima potrebno vreme za razmišljanje. Izbegnite zamku da sami odgovorite na pitanje ako vam se učini da učenici sporo odgovaraju.

- Menjajte strategiju kako pitanja ne bi postala predvidljiva.
- Postarajte se da svaki učenik dobije priliku da odgovori na nekoliko pitanja.

Nastavnici mogu da podstaknu učenike na postavljanje korisnih pitanja onim što kažu, kao i načinom na koji reaguju na njihove odgovore, načinom na koji čute, prihvataju i razjašnjavaju učenička pitanja. Kako biste učenicima pomogli da postavite prava pitanja, razmislite o tome kako da:

- stvorite zajednički jezik za postavljanje pitanja;
- uvedete različite strategije za postavljanje pitanja i da o njima razgovarate sa učenicima;
- razvijete kod učenika svest o tome da postoje različite vrste pitanja i da ona zahtevaju različite načine razmišljanja;
- stvorite prostor za učenička pitanja i posvetite im pažnju.

Ova knjiga podstiče nastavnike na razmišljanje o tome koliko i učenici i oni sami mogu da nauče postavljanjem pitanja.

Pitanja u zavisnosti od situacije

Ko postavlja pitanja na času? Na nekim časovima očekuje se da će nastavnik biti taj koji postavlja pitanja, a učenici ti koji daju odgovore. Časovi treba da budu organizovani tako da na njima učenici i postavljaju pitanja i daju odgovore.

Pristup postavljanju pitanja može neznatno da se menja u zavisnosti od situacije – od toga da li se radi s celim odeljenjem, s malom grupom ili jednim učenikom.

Celo odeljenje

Ponekad je teško omogućiti svim učenicima da budu aktivni na času. Da biste to postigli, veoma je važno da kontrolišete proces postavljanja pitanja:

- obraćajte se celom odeljenju;
- postavljajte pitanja tako da na njih može odgovoriti više učenika;
- sažmite odgovore da bi odeljenje ostalo usredsređeno na ono o čemu se govori;
- učenicima jasno stavite do znanja kako treba da odgovaraju na pitanja.

Mala grupa

Učenje u maloj grupi pruža učenicima veće mogućnosti za sticanje veštine postavljanja pitanja i odgovaranja. U takvim uslovima nastavnik može ravnomernije da rasporedi pitanja i da pomogne učenicima da u razgovoru razjasne svoje ideje. Nastavnik takođe može lakše da prepusti kontrolu učenicima i podstakne ih na to da jedni drugima odgovaraju na pitanja.

Učenicima je potrebna prilika da sami organizuju učenje u malim grupama, da uče razgovarajući i raspravljajući u grupi. Kada učenici postavljaju jedni drugima pitanja u vezi sa učenjem, to može da podstakne mišljenje na višem nivou.

Jedan učenik

Razmena mišljenja između nastavnika i samo jednog učenika pruža učenicima veliku mogućnost razmišljanja o procesu sopstvenog učenja, a nastavnicima priliku da prate njihovo učenje. Pitanja treba da budu pažljivo formulisana kako učenik ne bi imao osećaj da ga ispitujete. U ovoj situaciji postavljanje pitanja i davanje odgovora treba shvatiti kao zajednički zadatak nastavnika i učenika.

Naslov originala

Sally Godihno, Jeni Wilson
OUT OF THE QUESTION

© 2007 Pembroke Publishers

Za izdanje na srpskom jeziku © Kreativni centar 2014

Prevod sa engleskog

Mirjana Popov-Slijepčević

Urednik

Natalija Panić

Lektura

Ivana Ignjatović

Priprema za štampu

Ljiljana Pavkov

Izdavač

Kreativni centar, Beograd, Gradištanska 8
tel.: 011 / 38 20 464, 38 20 483, 24 40 659
www.kreativnicentar.rs
e-mail: info@kreativnicentar.rs

Za izdavača

Ljiljana Marinković, direktor

Štampa

Grafostil, Kragujevac

Tiraž

2.000

ISBN 978-86-529-0167-8

CIP – Каталогизacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

37.032(035)
159.955.6-057.874(035)
37.015:159.923.2(035)

GODŽINU, Sali

Kako postavljati pitanja : kako da učenici bolje razumeju ono što vide, pročitaju, čuju ili urade / Sali Godžinu , Dženi Vilson ; [prevod sa engleskog Mirjana Popov-Slijepčević]. – Beograd : Kreativni centar, 2014 (Kragujevac : Grafostil). – 30 cm : ilustr. ; 24 cm

Prevod dela: Out of the Question / Sally Godihno, Jeni Wilson. – Tiraž 2.000. – Registar.

ISBN 978-86-529-0167-8

1. Vilson, Dženi [ayrop]

a) Stvaralčko mišljenje – Učenici – Priručnici

COBISS.SR-ID 211384844

Priručnik Kako postavljati pitanja sadrži osnovna uputstva za nastavnike koji žele da pitanja i odgovori budu sastavni deo aktivnosti na času. Svaki korak u ovoj korisnoj knjizi pomaže učenicima i nastavnicima da strateški uče dok istražuju slojeve pitanja i njihovu praktičnu primenu u potpunijem razumevanju sveta.

Kerol Kehlin (Carol Koechlin), koautor knjige **Q Tasks**

Postavljanje pitanja – kada vam je stalo do toga da čujete odgovor – od ključne je važnosti za učenje o tome kako se uči. Priručnik **Kako postavljati pitanja** podstiče vas da kritički proučite ono što vidite, ono što pročitate, čujete i uradite. U njemu se na lak i zanimljiv način obrađuju izuzetno važne teme:

- zašto treba postavljati pitanja;
- učenje pomoću postavljanja pitanja i odgovaranja na njih na času;
- podsticanje dubljeg razmišljanja;
- izazivanje emocionalne reakcije;
- podsticanje kreativnosti;
- razvijanje veštine postavljanja pitanja;
- procenjivanje procesa postavljanja pitanja.

Ova praktična knjiga ukazuje na aktivnosti koje će vam pomoći da prepoznate korisna pitanja kako biste mogli da utvrdite šta je važno, zanimljivo, opravdano, autentično i šta zahteva dalje istraživanje. Ona vas na brz i lak način upoznaje sa onim što je ključno u postupku postavljanja pitanja i odgovaranja na njih – od dužnosti nastavnika i učenika u njemu do toga kako treba formulisati pitanja i kako izgledaju obrasci za procenu tog procesa.

